

Bemærkninger til forslaget

I forbindelse med det internationale læseår 1990 har der i kommuner, skoler og lignende været taget en del initiativer for at fortælle om læsehændicap og for at understrege nødvendigheden af en indsats for at fremme læsehændicappedes muligheder for at få adgang til det trykte materiale, der er til rådighed for andre samfundsborgere.

På statsplan har det været meget sparsomt med interessen for læseåret. Den har i det store og hele været begrænset til en indsamling af oplysninger om lokale aktiviteter og en orientering af interesserede om disse aktiviteters form og indhold. En direkte indsats i form af statslige initiativer har ikke fundet sted, hverken fra kulturministeren eller undervisningsministeren.

Det er af diskussionen, som blandt andet det internationale læseår har inspireret til, fremgået, at antallet af læsehændicappede voksne og unge i de senere år har været stærkt stigende. Der findes som hidtil mennesker, der af fysiske årsager ikke kan læse og skrive, f.eks. ordblinde, afasirante, svækkede ældre og blinde. Men derudover mener sagkundskaben på området, at der i dag findes 500.000-700.000 såkaldt »funktionelt læsehændicappede«, det vil sige mennesker, der godt kan læse bogstaver og ord, men som læser så dårligt, at de har svært ved at holde sammen på en tekstlinie og for eksempel ofte er ude af stand til at læse en undertekst på en film eller udfylde en giroblanket og andre af de blanketter, som det er nødvendigt for dem at anvende i dagligdagen.

Hvad årsagen til denne vækst i antallet af dårligt læsende er, kan diskuteres og bliver diskuteret.

Kendsgerningen er, at mens der tidligere i en skoleklasse var få børn, der læste udmærket, få børn, der læste meget dårligt, og en stor mellemgruppe af rimelige læsere, så er billedet i dag ændret. Der er mange dårlige læsere, mange udmærkede læsere og en meget smal mellemgruppe, der læser rimelig godt. Denne fordeling af læsefærdigheden er generelt meget beklagelig, fordi den udelukker mange mennesker fra at få del i det trykte materiale, som trods de andre mediers fremvækst ikke kan undværes. Men den er ikke mindst beklagelig i en tid, hvor antallet af unge er

svindende og det bliver mere og mere nødvendigt at sikre så mange som muligt en uddannelse, der uanset tekniske hjælpemidler fortsat vil stille store krav til elevernes muligheder for også gennem trykt materiale at sætte sig tilstrækkeligt ind i stoffet.

At danskundervisningen i en lang periode har været svækket, er der ikke tvivl om. Dette skyldes ikke, som man ofte hører, at lærerne er blevet dårligere til at undervise, men at antallet af dansktimer er faldet med 40 pct. samtidig med, at undervisningspligten er blevet udvidet fra 7 til 9 år. Mange unge og voksne læser og skriver nu så dårligt, at de vil være ude af stand til at kvalificere sig til et godt arbejde og til at kunne deltage kvalificeret i samfundsdebatten.

Nærværende beskedne beslutningsforslag har til formål at rette op på denne situation, som ikke bør tolereres i et samfund, der taler meget om demokrati og om den enkelte samfundsborgers ret og pligt til at deltage aktivt i de demokratiske processer. Forslaget er udformet blandt andet ud fra den overbevisning, at det ikke vil være muligt at give de læsehændicappede adgang alene til trykt materiale, men at man i en lang tid fremover må sikre dem adgang til andet materiale, der indeholder den samme tekst som bøgerne, samt materiale bestående af bog og bånd. Derudover er der i forslaget taget særlige hensyn til fremstilling af materialer for blinde, og der er med den øgede lyd-bogsproduktion også tænkt på at give de mange gamle, som for længst har »læst« sig igennem bestanden af lydbøger, nye oplevelsesmuligheder.

Forslagets praktiske gennemførelse ligger ikke fast, men kan ændres, som de enkelte ministerier finder det mest praktisk. Formålet er først og fremmest at opmuntre til en indsats på et område, der ikke kan klare sig alene med nogle pæne ord i et internationalt læseår. I forbindelse med udvalgsarbejdet vil de økonomiske konsekvenser af forslaget blive nøjere belyst.